

Leders tale til landsmøte 2009

Innledning

Kjære landsmøte!

Oljeulykken utenfor Langesund ødela årets sommeridyll. Store mengder olje veltet innover i fjæresteinene, skadet sjøfugl, traff en lang rekke naturreservater og viktige friluftsområder. Opprydningsarbeidet etter ulykken vil ta lang tid og koste mye penger.

Ulykken viser at den norske oljevernberedskapen kan og må bli bedre. Men det store spørsmålet er; kan den noen gang bli god nok? Oljelensene som finnes virker ikke i vanlig norsk ruskevær. Været i Langesund den skjebnesvangre natta er ingenting mot forholdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja hvor oljeindustrien nå setter alle kluter til for å få bore.

Lofoten, Vesterålen og Senja

Oljeindustrien påstår at de store ødeleggelsene i Oslofjorden ikke har noen relevans for debatten om oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen. Månen til sludder!

Oljeindustrien og oljekåte politikere prøver å opprette et kunstig skille mellom skipstrafikk og oljevirkosomhet. En kan forstå dem. Det må være tungt å drive propaganda for oljevirkosomhet utenfor våre mest sårbare og økonomisk verdifulle kystområder, rett etter et alvorlig oljesøl som tar livet av trua sjøfugl og ødelegger naturperler.

Det er riktig at det ikke var en plattform som sprang lekk i Oslofjorden, det var et fraktskip på vei inn til havn. Men med mindre man har tenkt å svi av all oljen i Lofoten og Vesterålen, vil det bli oljetankere som skal frakte den nedover langs kysten. Skal man ha landanlegg for å ta oljen i land slik mange ønsker må oljetankerne opp i fjæra langs Lofoten og Vesterålen for å hente den.

I regjeringen s eget utredningsmateriale for nordområdene står det at oljevirkosomheten vil øke skipstrafikken i Lofoten og Vesterålen. Hvordan skulle oljeindustrien ellers fraktet oljen til kundene? Trylle den nedover? Om lag 200 skip årlig må til for å frakte oljen. Det øker faren for alvorlige uhell.

Oljeindustrien hevder at de har drevet i 40 år uten at oljesøl fra plattformene har nådd land. Hvorfor? Jo, de store utlippene i Norge har skjedd på plattformer som ligger så langt fra kysten som man kan komme. I Lofoten og Vesterålen kan plattformene derimot bli synlige fra land.

Her er sokkelen på sitt smaleste og konflikter med fiskeriene er ikke til å unngå. I sommer måtte Oljedirektoratet kjøpe fri fiskere for å få skutt seismikk. Mange fiskere takka nei, de ville gjøre et ærlig dagsverk framfor å være avhengig av oljedirektoratets stønadsordning. Sameksistensen oljeselskapene snakker om består i å kjøpe fiskernes taushet. De feilberegna kraftig, norske kystfiskere lot seg ikke kjøpe.

Utslipp i disse områdene vil nå land i løpet av kort tid og gjøre stor skade. Oljeproduksjon midt i fjødestua til verdens siste store torskestamme er en forbrytelse mot torskeheten.

Fisken i dette området bringer på land fisk for en halv mrd årlig, eksportverdien er flere ganger dette og de totale eksportinntektene fra norsk fisk og sjømat er på over 40 mrd årlig. Forvalter vi fiskeressursene rett er det en fornybar ressurs som vi tar med oss inn i evigheten.

Fisken som vandrer fra Barentshavet til gyteplassene ved Lofoten er som et enormt svømmende oljefond sier Lena Hamnes, forfatter og fiskeriaktivist. I tusener av år har vi nytt godt av det havet har å gi. Skal vi gamble bort dette i en gedigen oljesmurt Terraskandale? Byen vi er i Bergen, er bygd opp av fisk fra Lofoten og Vesterålen. Dette viser hvordan hele landet er avhengig av de verdiene som i dag skapes i nord! Fisken i nord har verdens viktigste yrke. De gir ikke bare oss sunn og god mat, torsken fra Lofoten og Vesterålen er en viktig del av kostholdet i nesten halvparten av verdens land.

Oljeindustrien eier ikke skam når den hevder at oljevernberedskapen blir bedre med oljeproduksjon i Lofoten og Vesterålen. Mer oppsiktsvekkende er det at kyst- og fiskeriminister Helga Pedersen gir dem rett. Hun driver utpressing ovenfor kystbefolkningen i nord: De må godta oljeboring dersom de skal forvente en bedre oljevernberedskap. Leder av Fiskarlaget Reidar Nilsen sa tidligere i forbindelse med konflikten rundt seismikkskyting at dette landet har to oljeministre, men ingen fiskeriminister.

Høyre driver også regelrett utpressing av de som er mot å bore etter olje i matfatet. De vil opprette et fond for å bedre oljevernberedskapen, men bare dersom det blir oljeutvinning. Hva om det ikke blir? Skal vi ikke styrke beredskapen for å være bedre rustet mot en økende skipstrafikken da? Dette er utpressing!

Høyres fond skal også gå til infrastruktur, marinkunnskap og teknologiutvikling i området. Jeg trodde det var ringvirkningene av oljeproduksjonen som skulle sikre dette. Har Høyre mistet troen på ringvirkningene? Og innsett at landsdelen må få penger for å bøte på skadene av oljevirkosomhet?

Det er et statlig ansvar å sørge for en god oljevernberedskap, uavhengig av om oljeindustrien får det de peker på eller ikke. Å la oljen ligge er den beste beredskapen vi kan gi Lofoten og Vesterålen.

Det er få organisasjoner forunt å ha en så vital og oppegående ungdomsorganisasjon som vi har. Hvor hadde saken om oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen stått om det ikke hadde vært for vår egen ungdomsorganisasjon. Natur og Ungdoms engasjement og styrke gir oss håp. Uten NU ville ikke kampen mot oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen vært på dagsorden. De har siden tidlig på 1990 tallet reist Lofoten på kryss og tvers og bygget allianser. Og de har klart å reise saken til å bli en av de mest sentrale i valgkampen. Og nå har de knyttet allianser til historien og tidligere tiders miljøslag. Altaveteranene Alfred Nilsen og vår egen kjære Per Flatberg advarte politikerne mot hva som kan

skje dersom de igjen overkjører folkets interesser og miljøets interesser da de to åpnet Natur og Ungdoms sommerleir i Henningsvær for noen få uker siden.

Sammen Natur og Ungdom, Folkeaksjonen oljefritt Lofoten og Vesterålen og en sterk støtte i befolkninga skal vi hindre at slaget om Lofoten, Vesterålen og Senja blir et nytt Alta. Miljøinteressene skal ikke overkjøres like grovt som de ble i Alta for 30 år siden.

Klima

Gis det tillatelse til oljeboring utenfor Lofoten og Vesterålen og Senja neste år vil produksjonen være i gang rundt 2020/ 2030, toppen i produksjonen kan de komme til å nå det herrens år 2050. Året da vi knapt skal slippe ut mer klimagasser og verden ikke kan bruke olje. Snakk om å springe med ryggen inn i framtida. Det går knapt en dag uten at vi hører gnål fra oljeindustrien om at de trenger nye lete tillatelser. Sannheten er at det aldri har vært delt flere konsesjoner til oljeindustrien enn under den sittende regjering. De nye tillatelsene gjør at Norge fortsatt har høye utslipp i en periode hvor vi skal kutte dem ned mot null.

Derfor er spørsmålet om oljeutvinning utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja et avgjørende veivalg for framtida.

Da vi var samla til landsmøte for to år siden hadde FNs klimapanel nettopp lagt fram sine nyeste og hittil dystreste konklusjoner for framtiden. I de to årene som har gått siden da har dessverre ikke klimatrusselen blitt mindre. Den er større, verre og mer omfattende enn det våre beste eksperter fortalte oss i 2007. Om ei uke skal Naturvernforbundet sammen FNs generalsekretær Ban Ki Moon til Svalbard for å se den dramatiske issmeltingen i nordområdene. Verden står på kanten av stupet.

Men det er en ting ved klimaendringene som gjør meg optimist. De er menneskeskapte. Alle problemer vi mennesker har skapt er vi i stand til å løse. Men vi må være klar over at vi lever i en helt avgjørende fase av verdenshistorien. I følge FNs klimapanel må de globale utslippene nå sin topp i 2015 dersom vi skal klare å stabilisere temperaturøkningen på et noenlunde akseptabelt nivå. Hvis ikke kan vi stå ovenfor irreversible endringer vi ikke har noen kontroll over, da hjelper det oss lite at problemet er menneskeskapt.

Skal vi løse problemet må vi tenke nytt. Vi må bort fra det fossile samfunnet over til det fornybare. Kan jeg forandre verden er et spørsmål vi ofte får. Ja sjølsagt, hvem ellers. Hvem skal forandre verden om det ikke er deg? Enkeltmennesker som samler seg. Det er derfor vi er med i Norges Naturvernforbund. Det er fordi vi har ei tru på at verden kan forandres, men ikke uten vårt engasjement.

I desember skal verdens viktigste internasjonale avtale på svært mange år vedtas i København. I Norge skal vi om noen uker velge hvem vi skal sende til dit. Måtte det bli en som fullt og fast er overbevist om at dette er et menneskeskapt problem og som tror vi kan løse det.

Da Kyoto-protokollen ble vedtatt av Stortinget tidlig på 2000 tallet var det ett parti som stemte mot. Fremskrittspartiet. De kjørte samme argumentasjon som daværende president i USA, George W Bush. Siden avtalen ikke omfattet alle land ville de ikke ta det helt nødvendige ansvar. Nå har USA forandret seg dramatisk. Selv om Obama neppe er en som følger våre krav i ett og alt, tar han i alle fall problemet på alvor og er innstilt på å gjøre en jobb for å få i havn en internasjonal avtale.

Det er ikke Frp. På spørsmål fra NRK om Frp er for en ny klimaavtale svarte partileder Siv Jensen "Vi er for en internasjonal klimaavtale som inkluderer alle land på like vilkår." Skal vi ta Jensen på alvor - og det bør vi - betyr dette at Frp kommer til å gå mot en ny klimaavtale. Vi får ikke en avtale som inkluderer alle land på like vilkår. De rike land har et betydelig større ansvar for det uføre vi har havna i enn de fattige land. Derfor slår klimakonvensjonen fra 1992 fast at verden har et felles men ulikt ansvar for å løse klimaproblemet. Det var sjøl Bush enig i, men ikke det norske Frp.

Kravene mot rike land vil og må bli betydelig sterkere enn kravene mot ulandene. Noe annet ikke bare urimelig, det er også totalt uakseptabelt.

Klimatrusselen er dypt urettferdig. Den rammer hardest de som har gjort minst og ikke for å skape den. I flere fattige land lar regntiden vente på seg, med katastrofale følger for matproduksjonen. Havnivået stiger og oversvømmer dyrka jord som ødelegges av saltvann. Breer i Himalaya som er sjølve grunnlaget for matproduksjon i to av verdens folke-rikeste land som har 40 prosent av verdens befolkning, smelter bort. Mange andre land i regionene er truet. Først dannes enorme flommer som skyller landsbyer og matjord med seg. Deretter kommer tørken. Visepresidenten i det kirgisiske parlamentet anslo på en konferanse arrangert av Naturvernforbundet at områdene hjemme hos han kunne bli uten vann nesten halve året fra 2020 om smeltetempoet fortsetter som nå. For mange er kampen mot klimaendringen rett og slett en kamp på liv og død.

Norge er et av de desidert rikeste landene i verden. Vi har alle forutsetninger for å bidra i klimakampen. Både med penger og handling. Store utslippskutt globalt haster. Derfor tok vi sammen Regnskogfondet høsten 2007 initiativ til at Norge skulle sette av en betydelig sekk penger til bevaring av regnskog. 20 prosent av de globale utslippene kommer fra nedhugging av regnskog. Klarer vi å stanse dette, eller i alle fall en del av det på få år får vi også store utslippskutt, samtidig som noen av de mest artsrike områdene på kloden reddes fra nedhogging. Aldri før har vel to organisasjoner hatt større gjennomslag. 3 måneder senere ble det lovet 15 mrd kroner til regnskogen. Andre land kommer etter. De norske pengene har vakt betydelig oppsikt internasjonalt og igjen ført Norge inn i en ledende posisjon i klimaforhandlingene.

Men det holder ikke å være flinke på bortebane. Vi må også kunne møte motstanderen på hjemmebane. Og her har vi svikta. De små utslippskuttene vi har fått i Norge de siste årene skyldes ikke at det er satt i verk nye klimatiltak som virker. De skyldes finanskrisen. Og så snart den er over vil utslippene igjen øke.

Den næringa som øker utslippene mest er oljeindustrien. De har nesten fordobla sine utslipp siden 1990. Hvor skal utslippene kuttes om det ikke er nettopp her? Dette er den rikeste næringa i et av verdens rikeste land. Akkurat som vi internasjonalt må pålegge de store og rike forurenserne størst forpliktelser, må vi kreve de største kuttene fra de største synderne i Norge.

Aldri før har det vært investert så mye i petroleumssektoren som nå. Investeringene har nesten fordobla seg siden 2005 og ligger nå på godt over 120 mrd kroner årlig. Våre kloke hoder og ressurser bindes opp i ei fortsatt fossil framtid. De fleste politikere sier de tar klimatrusselen på alvor, men hvorfor da dette enorme misforholdet mellom ord og handling?

For litt siden tok vi til orde for en 5 års pause i tildelingen av nye felt til oljeindustrien. Vi fikk støtte fra den norske Kirke og det blei ramaskrik uten like. Norsk industri kom til å gå nedennom og hjem. Vi har gjort noen beregninger. Om vi hadde innført en fem års pause for fem år siden ville investeringene kun vært 5-6 prosent lavere enn de var. Hvorfor? Jo, konsekvensene av en stans i tildelingen av nye felt vil først slå inn i økonomien når disse feltene skulle vært utbygget om 15-20 år. En fem års pause gir oss tid og rom til omstilling og ingen brå industridød.

Vårt arbeid nytter

Norges Naturvernforbund er i en særstilling i miljø-Norge. Vi er den eneste demokratiske og landsomfattende organisasjonen for voksne. Våre fylkes- og lokallag gir oss muligheter til å følge miljødebatten på en helt annen måte enn andre organisasjoner kan. Det gjør også at flere kan engasjere seg og gjøre en jobb for vår felles sak.

Jeg veit at vi utgjør en forskjell. Vårt arbeid nytter! Vi kan vinne når vi bestemmer oss for det. Uten de mange hundre tillitsvalgte og frivillige i Norges Naturvernforbund ville norsk natur vært fattigere, norske elver tørrere, klimautslippene høyere, jernbanesporene kortere, kollektivtrafikken dårligere, fiskebestandene mindre og miljøgiftproblemene alvorligere.

Vårt arbeid lykkes når vi har utholdenhet, faglig grundighet, sterkt engasjement og mot til å stå oppreist i stormen. En lang rekke av dere har sloss i mange år, møtt mye motgang, men stått han av. Det har vært avgjørende for mange av de seirene vi har hatt de to siste årene.

Rett før sommeren ble Vefsna-vassdraget i Nordland vernet. Norges Naturvernforbund har jobba for vern sammen lokale krefter og samiske interesser siden begynnelsen av 70-tallet. Ståpåviljen har vært enorm hos fylkeslaget, vassdragsvernrådet og mange, mange andre. Men vassdragskampen er ikke over. Både Høyre og Frp truer med å oppheve vernet av Vefsna dersom de kommer i regjering etter valget, og ikke bare det: De vil også gå løs på andre verna vassdrag. Dette er så konfliktylft at selv ikke Energibedriftenes landsforening vil ta til orde for det. Selv de sier ligg unna verna vassdrag. Spørsmålet blir hva de sier om vi får ei regjering som ber dem bygge ut i våre mest verdifulle vassdrag, da er jeg redd pipa fra kraftbransjen får en annen lyd.

Selv om epoken med de store kraftutbyggingene er forbi er det et renn av småkraftverk som skal bygges ut. I sum representerer disse utbyggingene en alvorlig trussel mot den unike vassdragsnaturen vi har i Norge. Tidligere var det kraftkrise som var argumentet, men nå som vi produserer mer kraft enn vi bruker har utbyggerne funnet nye argument for å tørrlegge elvene. Derfor foreligger det et forslag til dette landsmøtet om en Verneplan 5 for vassdrag. Det er fortsatt urørte vassdrag som trenger beskyttelse.

På landsmøtet i Buskerud for to år siden var kampen for vern av Trillemarka en viktig sak. I forrige uke ble det som i dag er Norges største skogreservat, Trillemarka offisielt åpna. Saken har tatt mye tid og krefter og er en betydelig seier for norsk natur. Området inneholder mange rødlista arter og vi fikk gjennomslag for at det måtte tas vare på et stort område slik at disse fikk spillerom. Fylkeslaget i Buskerud og skogutvalget fortjener en stor takk.

I Oslo har Naturvernforbundet gjennom mange år sloss for Oslomarka, friluftsområdet for om lag 1 million nordmenn. Helt siden slutten av 40-tallet har det vært jobba for en egen lov for marka, som skal beskytte naturverdiene og friluftsinteressene. I år ble markaloven en realitet. Uten Naturvernforbundet i Oslo og Akershus sin innsats tror jeg vi måtte ha venta i nye 60 år på loven. La loven for Oslomarka være en inspirasjon og mal for hvordan vi skal ta vare på bymarkene ellers rundt om i landet. Også de trenger bedre beskyttelse.

Naturvernforbundet i Nordland har hatt mye å feire. Vår 30 nasjonalpark Lomsdal-Visten ble vedtatt og åpna rett før sommeren. Lenge var vi spente på resultatet, men det gikk stort sett vår vei. Naturen i Lomsdal-Visten er storslått og dramatisk med særprege fjordlandskaper, trange elvedaler og flott høyfjellsnatur. Området har stor geologisk variasjon og omfatter blant annet flere spesielle grotter. Her finnes svært viktige og verdifulle naturtyper som kalkskog med sjeldne orkideer, bekkekløfter og rik edellauvskog, samt samiske kulturminner. Det er også et viktig område for sjeldne rovfugler.

En av de største seirene vi har fått kom rett før sommeren. Naturmangfoldloven som trådte i kraft 1. juli gir naturen på fastlandet i Norge bedre beskyttelse. Vi skulle gjerne sett en lov som også tok bedre vare på naturen under sjøoverflaten, men her tok oljeindustrien siste stikk. Men vi skal sørge for at de ikke får bruke smutthullene.

Her i Bergen har fylkeslaget satt i gang en kampanje for å hjelpe de som har en oljefyr til å bli kvitt'n. Målet er en kraftig reduksjon i utslipp av klimagasser. Mange har allerede valgt å benytte seg av tilbudet for å bli oljefri. Sentralt samarbeider vi med fylkeslaget. Målet er å bli kvitt'n over hele landet.

Naturglede er grunnlaget for mye av det vi driver med. Og i Lillesand dyrkes naturgleden. Ågerøya, ei lita perle i Lillesand får hvert år besøk av lokallaget og nærmere hundre tilreisende som vil lære mer om naturen på øya. Lokallaget er naturguider og sprer glede. Nå skal vi få større satsing på natur

og naturglede i skolen også, etter forslag fra Naturvernforbundet. Den naturlige skolesekken blir et satsningsområde framover.

Disse seirene, disse lysglimtene gjør meg stolt og glad over å lede en organisasjon som faktisk utgjør en viktig forskjell.

Jeg kunne selvsagt valgt å snakke om de mange tapene vi har bak oss. Og ofte virker det som om vi går i konstant motbakke. Men sakene over viser at det slett ikke er slik alltid. Vi har vunnet og vi vil vinne nye seire. Ved å vise at arbeidet nytter skal vi dra med oss flere i miljøkampen. For hadde det ikke nytta, hva hadde vært vitsen da?

Vi skal ikke underslå at tiltross for våre seire er utfordringene større enn noen gang. Tapet av naturrikdommen går stadig raskere og vi når ikke målet om å stanse tapet av artsmangfoldet innen 2010 slik både Storting og regjering har vedtatt. FN sier vi står ovenfor den sjette største utryddelsen av plante og dyrearter, ikke i menneskets historie, men i jordas historie. Lederen for FNs biodiversitetskonvensjon sier vi ikke har sett en lignende utryddelse siden dinosaurene forsvant for 65 millioner år siden.

Norges Naturvernforbund har jobbet for å ta vare på naturmangfoldet i nesten hundre år. Naturmangfoldet er livsviktig og uerstattelig. Hver eneste dag utrykkes det dyr og planter som forsvinner for alltid; denne utviklingen må stanses! Tapene går utover selve livsgrunnlaget vårt. Det som gir oss rein luft, rein jord, reint vann, trygg mat og medisiner.

Ta biene. Mange stikker nå for godt. De forlater kubene og forsvinner – verden over. Ingen vet hvorfor. Landbruket taper milliarder, og epler, pærer, meloner, jordbær, blåbær og mandler er bare noen av matvarene du kanskje må se langt etter i fremtiden.

«Det var som en spøkelsesby». Slik beskrev birøkter Dave Hackenberg synet som møtte ham da han kom for å sjekke de 3000 bikubene han hadde ute på bestøvningsjobb i Florida. Over halvparten av kubene var helt tomme for arbeidsbier. Bare dronningen, larver og honning var igjen. Men ingen steder var det tegn til døde bier. De var bare borte.

Dette skjedde i USA i 2006. Nå har mer enn en tredjedel av de amerikanske bikoloniene bukket under på samme måte, og det er rapportert om store bitap i flere land. I Danmark mistet man mer enn 30 prosent av biene i fjor vinter.

Normalt dør mellom 5 og 10 prosent av biene i en kube i løpet av vinteren. Men bitap på 50–70 prosent, som man ser enkelte steder nå, er langt fra normalt. I Norge har vi mista nesten 10 prosent av bieartene.

Biene er helt avgjørende i matproduksjonen og de viser oss hvor uhyre livsviktig naturmangfoldet er.

Fram til nå har det vært inngrep i naturen som har truet naturrikdommen mest. Framover vil klimaendringene sette sine tydelige spor. 20- 30 prosent av jordens kjente arter kan bli utryddet som en følge av små økninger i den globale middeltemperaturen.

Kraftlinjer

Naturvernforbundet Hordaland har sammen lokallaget i Kvam de siste årene fått satt et kraftig fokus på de store naturinngrepene fra planlagte kraftlinjer.

Jeg husker godt en av de første statssekretærene jeg møtte som ung miljøverner. Han var som alle i regjeringen på den tiden, fra Det norske Arbeiderparti. I dag er han i denne salen som delegat. Han sa rett ut at han var så gammel at han syntes kraftgater var pene. En av de gamle sjefene i NVE kalte kraftlinjene ”perlebånd rundt mor Norges hals!” Vi kan tenke oss vakrere perlebånd rundt mor Norges hals.

Det er på høy tid at vi får skikkelige utredninger av alternativene til å trekke kraftlinjene gjennom viktige og urørte naturområder. Norge har planer om å bli en stormakt innenfor offshore vindkraft. Da trengs det kabler i sjøen for å få kraften til kontinentet.

Naturvernforbundet har jobba mye med energieffektivisering og satt dette på dagsorden de siste årene. Før sommeren la det regjeringsoppnevnte Lavenergiutvalget fram sin innstilling. Det var Naturvernforbundet som foreslo opprettelsen av et slikt utvalg. Nå er det bare å ta tak i forslagene de kom med og gjennomføre dem. Energieffektivisering eller energifrigjøring som vi ynder å si er det desidert viktigste virkemiddelet i kampen mot klimaendringene. Men ikke bare det, energieffektivisering sparer også norsk natur.

Norge har ingen kraftkrise, faktisk har vi et overskudd av kraft. Men vi har også et høyt forbruk av fossil energi. Om lag halvparten av energiforbruket i Norge kommer fra fossil energi. Dette må vi erstatte både med energieffektivisering og miljøvennlig satsing på fornybar energi.

Internasjonalt engasjement

Det er ikke bare i Norge Naturvernforbundet jobber for energieffektivisering. Den største jobben skjer internasjonalt. Vi støtter nå miljøorganisasjoner i 20 land i øst og sør.

Alle landene vi jobber i har store potensialer for å effektivisere energibruken. Gjennom praktisk arbeid på skoler i samarbeid med skoleledelsen, elevene og foreldrene bidrar vi til dette.

Summen av alle disse prosjektene er stor og er avgjørende i kampen mot atomkrafta og kullkrafta i disse landene. Det gir kunnskap og skaper engasjement. Skoleprosjektet vårt Spare som nå er i 17 land hadde i fjor 175.000 deltagere. 175.000!

På landsmøtet i år har vi besøk av Nnimmo Bassey, leder av Friends of the Earth International og leder av ERA, en nigeriansk miljøorganisasjon. I Nigeria strømmer vestlige oljeselskaper til for å drive utemmet olje og gassutvinning. Store mengder gass svis av, ødelegger helse og lokalsamfunn. Store områder er ødelagt av oljeforurensning. Nigerias har gått fra å være et rikt jordbruks land til å bli et land som ensidig satser på ødeleggende olje – og ERA foreslår keep the oil in the soil. Vi støtter ERA i kampen mot oljevirkosomheten.

Naturvern og allianser

Sist helg deltok jeg på åpninga av Breheimen nasjonalpark. En park som strekker seg over tre kommuner og to fylker. Ordføreren i Lom, Simen Bjørgen er en mann det står stor respekt av. Han har vært ordfører for Senterpartiet i Lom fra 2003. Etter åpninga på kvelden sa han at dette hadde vært den største dagen i hans liv. Bjørgen er ordfører i en kommune med tre nasjonalparker. Den siste, Breheimen ble vedtatt av et enstemmig kommunestyre nå i vår, den forrige, Reinheimen ble også vedtatt av et enstemmig kommunestyre, og det ble også den tredje, Jotunheimen da den ble oppretta i 1980.

Simen Bjørgen veit å utnytte det positive i å ha en rik natur i sin kommune og han veit å ta vare på den. Ordførere som Simen har sterk støtte i det norske folk. Ei undersøkelse avisa Nationen gjorde i sommer viser at 3 av 4 nordmenn ønsker å verne mer av naturarven.

Vi skal alliere oss med folk som Simen Bjørgen. Uten allianser kommer vi kort.

I vinter tok vi tak i et område som har vært forsømt av oss i for mange år. Norge har to folkevalgte parlament, vi har et Storting hvor vi er ofte og vi har et Sameting hvor vi har vært altfor sjelden.

Her er det muligheter for å bygge nye allianser. For eksempel i klimaforhandlingene. Gjennom samarbeidet med Regnskogfondet har vi hatt et fokus på urfolks rettigheter i forbindelse med en ny klimaavtale. I Norge er det samene som først vil merke de kolossale endringene klimatrusselen fører til. Klimaendringene kan få store konsekvenser for reindriftsnæringa både i Finnmark og andre steder i landet.

Nordøst i landet har vi fått til et unikt samarbeid med Nesseby kommune om nasjonalparken på Varangerhalvøya. Sammen prøver vi å utvikle næringer som kan gi verdifulle inntekter for folk i kommunen i tilknytning til nasjonalparken. Arbeidet for å bevare fjellreven, en viktig del av økosystemet og kulturlandskapet på Varangerhalvøya har gitt oss ny innsikt og nye allianser.

Valget

Vi har fire år med ei flertalls-regjering bak oss, ei regjering som lovte å gjenreise Norge som miljønasjon. Spørsmålet ved årets valgkamp blir; har den klart det? På viktige områder har den ikke det. Den kunne brukt flertallsmakta si til å vedta en så ambisiøs miljøpolitikk den bare ville.

- Vi kommer ikke til å nå målet om å stanse tapet av artsrikdommen innen 2010 slik flere regjeringer og et samla storting har slutta seg til. Til det har vi gjort altfor lite, spesielt når det kommer til vern av skog hvor om lag halvparten av de rødlista artene bor. Vi har fått noen svært viktige enkelt seire som Trillemarka og Holmvassdalen, men tempoet i skogvernarbeidet må skrus betraktelig opp. Vi har fortsatt bare verna 1,7% av den produktive skogen mens skogforskerne sier vi må verne 4,6 % i løpet av kort tid for å ta vare på artsmangfoldet.
- Klima var et annet viktig punkt for regjeringen. Målet var å ta en betydelig andel av våre internasjonale klimaforpliktelser nasjonalt. I første del av perioden økte utslippene kraftig, det siste året har de gått noe ned. Men ikke som en følge av en mer aktiv klimapolitikk. Nedgangen skyldes først og fremst finanskrisen som nå ifølge ekspertene er på tilbaketog. Det betyr at utslippene igjen vil øke. Flere regjeringer må ta skylden for de økte utslippene, blant annet den regjeringen som ga tillatelse til den store utslippsbomben, gasskraftverket på Snøhvit som ble satt idrift i denne perioden. Men den sittende regjeringen kunne ha fremmet krav om CO2 håndtering. Regjeringen er også kraftig på etterskudd i forhold til løftet om å fjerne utslippene fra gasskraftverket på Kårstø. Disse skulle vært fjerna i år men blir ikke fjerna før godt ut i neste periode dersom alt går etter dagens planer.
- De rød grønne lovte satsing på fornybar energi som erstatning for den enorme fossile energibruken vi har i Norge. Satsingen har vært vinglete og uforutsigbar. Satsingen på energieffektivisering kom seg med krisepakken tidligere i år, men også her gjenstår mye. Det viktigste nå er å få på plass et system hvor energiselskapene forpliktes til å gi støtte til enøk tiltak i hjemmene og andre steder hos sine kunder. Et slikt system finnes i England. Her må kraftselskapene betale for etterisolering av loft og vegger hos familier som kjøper energi av dem.
- Det regjeringen har vært gode på er som jeg nevnte tidligere å gi nye tillatelser til oljeindustrien. Det går ikke an å kalle seg en miljøregjering så lenge man satser så kraftig på å holde liv i vår mest forurensende næring. Før sommeren ble det også åpnet for å sette i gang arbeidet med en konsekvensutredning av oljevirkosomhet utenfor Jan Mayen, et område kjent for sine rike sjøfugl kolonier. Regjeringen har ikke sagt ja til oljevirkosomhet her, men en konsekvensutredning er det første skritt. En ny regjering uansett farge må si nei til disse planene. Vi må i stedet gå sammen islandske myndigheter i å få vernet området mot oljevirkosomhet.

Bildet er selvsagt ikke svart hvitt. Det er tatt viktige skritt på viktige områder, men det trengs flere slike skritt, ikke slike som jeg har nevnt. En av de viktigste seirene kom tidlig, det ble ingen åpning for oljevirkosomhet utenfor Lofoten, Vesterålen, Senja og de viktige sildebankene på Mørekysten.

Et parti har ikke klart å bestemme seg for hva de mener om valgets viktigste miljøsak. Ap sier de trenger mer kunnskap for å si om det skal bores eller ikke. I 2006 hadde de nok kunnskap til å si nei. Hvilken ny kunnskap er det de venter på? Hva er det som har forandra seg siden 2006? Håper de oljeindustrien skal trylle fram teknologi uten fare for uhell i matfatet og uten noen konsekvenser for klima? Det finnes ikke. Ingen kan garantere oss mot uhell, og klimakrisen er alvorligere i dag enn før. Det betyr at vi må si nei til det som er årsaken, bruk av olje, kull og gass.

De rød grønne har hatt flertall i fire år, forventningene vi hadde da så Soria Moria erklæringen var større enn de resultatene vi har fått. Det er ingen tvil om at det må føres en langt mer offensiv miljøpolitikk i neste periode dersom Norge skal gjenreises som miljønasjon slik målet i Soria Moria var.

Derfor er det godt å se at vi har en aktiv miljøopposisjon både i og utenfor dagens regjering. Miljøopposisjonen på Stortinget har definitivt bidratt til at vi fikk et mer ambisiøst klimaforlik enn det som lå på bordet fra regjeringen. Gjennom store deler av nitti tallet ble framgang i miljøpolitikken bremsset av enigheten mellom Ap, Høyre og Frp. Dette hegemoniet ble brutt av Sentrumsregjeringen i 1997, og etter den fikk småpartiene (V, KrF, Sp og Sv) større innflytelse over miljøpolitikken. Både i sentrumsregjeringen, Bondevik 2 og de rød grønne.

Noe av det verste for miljøet er om alliansen mellom Høyre, Frp og Arbeiderpartiet gjenreises. Det kan skje dersom vi får en mindretallsregjering fra Ap som støtter seg på H og Frp eller en regjering av H og Frp som støtter seg på Ap. Det kan sette miljøpolitikken langt tilbake.

Vi er langt fra fornøyde med miljøinnsatsen de siste årene, mye kan forbedres. Men erfaringen vi har med de to borgerlige koalisjonsregjeringene etter 1997 og de rød grønne viser at vi kan få resultat når miljøopposisjonen i Ap og Høyre får støtte fra småpartiene.

Kjære landsmøte

Vi står foran en valgkamp som alt har miljø høyere på dagsorden enn på svært mange år. Bruk valgkampen til å utfordre deres stortingskandidater på hva de vil gjøre for miljøet de neste fire årene. Hva vil de gjøre for å ta vare på norsk natur, redusere utslippene av farlige klimagasser og gi våre barn ei giftfri framtid. Og ikke minst, hva vil de gjøre for å få på plass en internasjonal avtale i København som virkelig vil løse vår største utfordring: Klimatrusselen.

Det er mer behov for et stort og engasjert Naturvernforbund enn noen gang. Tusen takk til dere alle for engasjementet og stå på viljen. Dere er med på å gjøre verden til et bedre sted.

Ha et godt landsmøte